

A KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYAR NÉPESSÉGFEJLŐDÉS VÁZLATA

OUTLINE OF THE HUNGARIAN POPULATION DEVELOPMENT IN THE CARPATHIAN BASIN

Tóth Pál Péter

az MTA doktora
toth.pal.peter@gmail.com

ÖSSZEFOGLALÁS

A Magyar Királyság feldarabolásáig a népességszám növekedését a magyarok természetes szaporodása, a velük együtt élő nem magyar népek egy részének és utódaiknak, valamint az országba vándorló magyarrá „vált” idegenek és utódaiknak termékenysége közösen biztosította. Ezt a fejlődést az I. világháború okozta harmadik demográfiai katasztrófa megszakította, melynek következtében megkezdődött a Kárpát-medencében élő magyarok létszámának csökkenése. Ez szoros összefüggésben van a szomszédos országokban élő magyarok Magyarországra vándorlásával. Éppen ezért tudomásul kell venni, hogy mindaz, ami a népesedési folyamatok területén Magyarországon zajlik (létszámcsökkenés, korstruktúra-átalakulása stb.) csak része a Kárpát-medencei magyarok népesedési folyamatainak, de nem azonos azzal. A Magyarországon és a szomszédos országokban élő magyarok számának és életkor szerinti összetételének alakulása tehát csak látszólag független egymástól, feltételezik egymást, és felerősítik a negatív demográfiai folyamatokat. Ezeknek a folyamatoknak mérséklése érdekében olyan népesedéspolitikára van szükség, amely nemcsak a magyarországi, hanem a Kárpát-medencei magyar népességfejlődés érdekeit is figyelembe veszi.

ABSTRACT

Until the fragmentation of the Kingdom of Hungary, population growth was ensured jointly by the natural increase of Hungarians, the fertility of some non-Hungarian peoples living with them and their descendants, as well as foreigners and their descendants who became assimilated Hungarians after their migration to the country. This development was interrupted by the third demographic catastrophe caused by World War I, which resulted in the decrease of the number of Hungarians in the Carpathian Basin. This is closely related to the migration of ethnic Hungarians from the neighbouring countries to Hungary. Therefore, we should recognize that everything that is happening in Hungary in the field of population processes (for example population decrease, or the transformation of the age structure) is only a part of the Hungarian population processes in the Carpathian Basin, but they are not equal to them. Thus, the development of the number and the age composition of Hungarians living in Hungary and those living in the neighbouring countries is only seemingly independent of each other, but rather, they are inter-related and amplify the negative demographic processes. In order to mitigate these processes, a population policy is needed that takes into account not only the interests of the Hungarian population development in Hungary, but also in the Carpathian Basin.

Kulcsszavak: népességfejlődés, népességcsökkenés, elvándorlás, népesedéspolitika

Keywords: population development, population decline, emigration, population policy

A magyarok „megjelenése”, mint minden más népé, ahhoz a folyamathoz köthető, amikor gyarapodásukat már a saját termékenységük által determinált népeségfejlődés határozta meg. Ez a magyarok esetében valószínűleg a Kr. e. 4. században következett be (Hóman–Szekfü, 1935, 90.). Létszámukat az egymás mellé sodródó csoportok tagjainak ötvöződési, egybeolvadási folyamatai, valamint a hozzájuk csatlakozó idegenek és utódaik termékenysége egészítette ki.

A népességszám növekedését a honfoglalástól a Magyar Királyság szétdarabolásáig a *szerves népességfejlődés* keretei között a magyarok természetes szaporodása, a velük együtt élő nem magyar népek egy részének és utódaiknak, valamint az országba vándorló magyarrá „vált” jövevényeknek és utódaiknak termékenysége közösen biztosította. Ennek eredményeként a 12. század végére a történeti demográfusok szerint az itt élők száma elérhette az 1,8–2,2 milliót. Ez a folyamat a 13. század közepén megakadt, s az országot jelentős népességvesztés érte, amit *demográfiai katasztrófának* nevezek. Kezdeté az 1230-as évek végére tehető, amikor a kunok a tatárok elől az országba özönlöttek. Majd 1241-ben a tatárok is betörték az országba. Pusztításuk következtében a magyarok az összlakosságon belül elvesztették számbeli fölényüket. Az elnéptelenedett területekre szlávok, románok és németek telepedtek, s 250–300 év kellett ahhoz, hogy a lakosság száma a 15. század végére, a 16. század első felére a 13. század közepén elért értéket 1,7–1,8 millióval meghaladja, s hogy az itt élők kb. 60–80%-a ismét magyar anyanyelvű legyen.

A nyugodt fejlődést a török hódoltság okozta második demográfiai katasztrófa ismét megtörte. Hatására a 18. század elejére az addig „80%-os magyar túlsúllyal jellemezhető, középkori etnikai összetétel végérvényesen felbomlott. [...] a magyarok száma 3,2 millióról 1,5-re csökkent, a nem magyaroké viszont 1 millióról 1,7-re nőtt” (Kocsis, 1996, 53.). A katasztrófa hatására a magyarok asszimiláló képessége lelassult, több régióban pedig más etnikumúakhoz való asszimilálódásuk felgyorsult (Makkai, 1989, 45.). Német, francia, vallon, olasz és egyéb telepesekeket hívtak az országba, a leglátványosabban a zsidóság száma növekedett (Kepecs, 1993, 37.).

A népesség fejlődését negatívan befolyásoló folyamatok a különböző intézkedések hatására az 1880-as évek második felében visszaszorultak, a lakosság száma 1890-re 15,1 millió lett. Az 1900-at követő évtizedben a növekedés üteme mérséklődött, bár az 1 426 278 fős emelkedés még igen jelentős volt. 1910-ben a Magyar Királyságnak – Horvátország nélkül – 18 264 533 lakosa volt, miközben 1,2 millióan külföldre vándoroltak. A népesség közel 55%-a magyar, 16,1%-a román, 10,7%-a szlovák és 10,4%-a német nemzetiségű volt. Mellettük 8,1%-ot tet-

tek ki összesen a ruszin, a szerb, a horvát, a cigány, a szlovén, a lengyel, a bolgár, a görög és az egyéb nemzetiségűek. A magyarul beszélők aránya közel 60%-os lett. A városi népessége pedig 16,9%-ról 20,4%-ra nőtt.

Ezt a fejlődést az I. világháború okozta harmadik demográfiai katasztrófa megszakította. Az új korszakot népesedési „káosz”, a világháború katonai és polgári vesztesége, a termékenység megcsappanása, az elszakított területeken élők Magyarországra való kényszervándorlása, a vándormozgalom szerepének átalakulása határozta meg. A vándorlók pontos számát nem ismerjük, volumenét azonban jól érzékelteti az a tény, hogy 1919–1924 között a Romániához csatolt területről körülbelül 200 ezren, az ezt követő tíz évben pedig további 130 ezren menekültek Magyarországra. 1914-et követően a születések száma kevesebb mint a felére csökkent, az 1920-at követő tíz évben pedig további 6,5 százalékponttal lett alacsonyabb. A veszteségek, valamint a születések közel 50%-os csökkenésének kiegyenlítődére a demográfusok szerint egy emberöltő sem lesz elegendő (Magyar Statisztikai Közlemények, 1932).

Ennek ellenére a folyamatok valós természetének felismerését nehezítette, hogy az új határok közé került Magyarország népessége az áttelepyült és a menekült magyarokkal kiegészülve még növekedett is. Így annak felismerésére, hogy a demográfiai események befolyásolása csak akkor lesz eredményes, ha a szétosztottság ellenére a magyar népességfejlődést egy egységnek tekintik, még várni kellett. A harmadik demográfiai katasztrófa okozta veszteségek valós természetét csak a rendszerváltoztatással összefüggő radikális demográfiai változások, az 1990-et követően hazánkba vándorlók nemzetiség szerinti összetétele tette egyértelművé. Ekkor vált világossá, hogy a hazai vándorlási nyereség lényegében a Kárpát-medencei magyar népességfejlődés hátterét, a még meglévő tartalékait szünteti meg.

A KÖZELI JÖVŐ LEHETŐSÉGE

Az, ami hazánkban a népességcsökkenés területén zajlik, nem tipikus. Nem, mert a termékenységi mutató – a nyugat-európai országokhoz képest évtizedekkel korábban – már az 1960-as években figyelmeztetett a népességcsökkenés és az előregedés lehetőségére. De miért is fontos, hogy a népességszám növekedjen? Ezzel kapcsolatban az első népszámlálás elrendelésével összefüggésben II. József gróf Esterházy Ferencnek többek között a következőket írta: „...a lélekszám növelése az állam boldogságát, gazdagságát és tekintélyét is növeli. Ilyen növekedést csak az igazgatás minden ágában tett helyes intézkedésekkel lehet elérni [...] az állam gazdagságát és méltóságát legfőképpen a nagyobb népességszám és az ezzel összefüggő közkereskedelem intézménye teszi, továbbá hogy a közigazgatásnak minden törekvését oda kell irányoznia, hogy a lakosok száma s ezzel együtt az állam ereje, s magának a népnek a boldogsága is, napról napra növekedjék” (Dányi–

Dávid, 1960). Nem beszélve arról, hogy a fogyó népesség érzelmi krízissel jár, s a lakosság gyengülő életkedvét, jövőbe vetett hitének hiányát tükrözi. S mivel csak a számában bővülő, jó felkészültségű, egészségi állapotú és szervezetszerű népesség teremt önmaga és utódai számára hosszú távon is gazdagságot, s óvja meg identitását: a megnövekedett számú népesség létfeltételeinek, kulturáltságának, műveltségének, életének teljesebbé tétele, egészségének védelme olyan érték, amelynek a társadalom legfontosabb stratégiai célkitűzései közé kell tartoznia.

1990-ben az ország lakossága 10 373 987 fő volt. A hazai népességfogyás kezdetétől (1980) 976 526 fővel lettünk kevesebben. S ez azt jelenti, hogy ha a termékenység és a halandóság területén nem sikerül változást elérni, akkor az ötödik, az eddigieknél is súlyosabb demográfiai katasztrófát önmagunk idézzük elő. Az 1996-os népesség-előreszámítás – ötven év elteltével – többek között egy 6,8 milliós országot vetít elénk (Hablicsek, 1996). Ezzel nem lehet megbékülni, mert ha belenyugszunk, akkor mindazt, amit eleink ránk hagytak, az ezerkétszáz éves Kárpát-medencei kultúránk folytonosságát már nem tudjuk utódainkra hagyni. A jövőnk érdekében tehát fiatalodnunk kell.

A VÁLTOZÁS VALÓSZÍNŰSÉGE

1990-től a lakosság száma nem a természetes fogyás mértékének megfelelően csökkent, mert mintegy 600 ezer bevándorlóval nőtt a hazai népesség. A nemzetközi vándorlás tehát, mint a korábbi évszázadokban, most is szervesen illeszkedhetne a hazai népességfejlődés folyamataiba. Vizsgáljuk meg tehát, hogy mi történne akkor, ha a népességfogyást döntően a külföldi állampolgárok befogadásával oldanánk meg.

1990-et követően, de már azt megelőzően is a Magyarországon tartózkodó külföldiek 55–65%-a a szomszédos országokból érkezett magyar volt. 2011 után ez az arány csökkent, ez azonban látszólagos, mert a „hiányzó” részt döntően azok adják, akik az egyszerűsített honosítási eljárással magyar állampolgárok lettek. S mint eddig, úgy várhatóan ezt követően is a bevándorlók nem csekély része Románia, Szerbia és Ukrajna magyar közösségeiből érkezik. A magyarok Magyarországra tömörülése pedig azt jelentené, hogy a határon túli magyarság egy része véglegesen „eltűnik”, s ezzel együtt a történelmünket, kultúránkat reprezentáló intézményeik pedig kiürülnének.

A fentiekkel összefüggésben ki kell térni az egyszerűsített honosítási eljárás-hoz kapcsolódó kérdésekre. Az 1993-ban elfogadott törvény módosítása lehetővé tette, hogy 2011-től – egyedi kérelemre – egyszerűsített, gyorsított és kedvezményes eljárással magyar állampolgárok lehetnek azok, akik vagy akiknek felmenői magyar állampolgárok voltak, és valamilyen szinten beszélnek magyarul (125/1993. (IX. 22.) Korm. r., URL1). A törvény joggal korrigálta a nagyhatalmak

világháborúk után meghozott önkényes döntését, de az eljárás és annak következménye egyértelműen a szomszédos országokban élő magyarok számát apasztja.

Éppen ezért a népességfogyás ütemének csökkentése területén sikeresek csak akkor lehetünk, ha – szétdaraboltsága ellenére – a Kárpát-medencei magyarságot egy egységnek tartjuk. Cél a termékenységsökkenés lassítása, melynek eléréséhez széles körű társadalmi összefogásra épülő komplex népesedéspolitikára van szükség. Ennek keretében elsősorban a gyermekeket nevelő családokat, a családi jellegű együttélési formákat kell támogatásban részesíteni. Olyan környezet megteremtésére kell törekedni, amelynek keretében a házaspárok, az élettársi kapcsolatban lévők szabadon, felelősséggel hozhatják meg gyermekáldással kapcsolatos döntéseiket. Olyan támogatási rendszert kell kialakítani, amely a bevándorlás helyett a Kárpát-medencei magyarság helyben maradását támogatja, és a már közöttünk élőket „hozza” olyan helyzetbe, hogy felnövekedve azonos eséllyel kapcsolódhatnak be saját országaik társadalmának életébe.

Tartalékaink a halandóság területén is vannak. Jelenleg ugyanis sokkal több 55–65 éves távozik el közülünk, mint ahogyan azt fejlettségünk szintje indokolná, s ez tartós tendenciaként hat a hazai és a környező országokban élő magyarok demográfiai folyamataira. Abban az esetben például, ha Magyarországon 2040-ig évente előbb „*csupán*” 10, majd 20%-kal csökkenne a 60 év alattiak halandósága, akkor a lélekszám megőrzésében máris jelentős előrelépést tennénk.

2010 után a magyar kormány a szomszédos országokban élő magyarok helyben maradása érdekében számos intézkedést hozott. Semjén Zsolt szerint: „A határon túli magyarság támogatásának rendszere teljes mértékben felállt, minden eleme működik.” Elmondta, hogy: 1./ 2017 májusáig (!) az egyszerűsített honosításnak köszönhetően 950 ezer új magyar állampolgár van, 2./ a terület támogatására 2016-ban 89 milliárd forintot fordítottak (2009-ben még csak 9 milliárdot), 3./ a jogosult gyermek oktatási-nevelési támogatása újra meghaladja a 22 ezer forintot, 4./ az oktatási támogatás a teljes képzési rendszert lefedi. A magyar óvodarendszer megerősítésére 17 milliárdot különítettek el. Jelezte továbbá, hogy egységes demográfiai program készül, s minden lehetséges kezdeményezésbe bevonják a külföldi magyarságot is (URL2).

A népesedési folyamatok vizsgálatakor és a népességszám várható alakulásának becslésekor nem feledkezhetünk meg a Kárpát-medence országaiban élő magyarok migrációjáról, arról a folyamatról, amikor az útnak indulók nem Magyarországot tekintik úti célnak. A Magyarországról útnak indulók száma sem csekély, hiszen mintegy hatszázezer honfitársunk él Nyugat-Európában. Annak ellenére, hogy 2020-ban már több Magyarországon született állampolgár (23 104 fő) költözött haza, még mindig 19 332-an hagyták el az országot. Arról pedig, hogy népesedési szempontból ennek milyen szerepe van, elégséges annyit megjegyezni, hogy az elvándorlók a hazai népesség 6,2%-át teszik ki, illetve, hogy az elmúlt három évben minden hatodik magyar gyermek külföldön született (URL3, URL4).

Az elmúlt évtizedben a létszámcsökkenés megállítása érdekében valami elmozdult. Nem lehet azonban megfeledkeznünk arról, hogy 1918-ig a természetes szaporodást a magyarokhoz asszimilálódott helyben élő, valamint a bevándorlók természetes szaporodása egészítette ki. Ennek feltételeit a harmadik demográfiai katasztrófa megszüntette. Az új határok közé szorított Magyarország vonzása átalakult, a vándorlásból származó népességnyeresség jelentéktelenné vált. S mivel 1918-tól Magyarország döntően már csak a határain kívül „hagyott” magyarok számára jelentett (és jelent) vonzást, s így a bevándorlók már nem a Kárpát-medencei magyarság lélekszámát, hanem csak a hazánkban élőkét növelték (növelik). Ez a folyamat pedig nem bővíti, hanem szűkíti a Kárpát-medence magyarságának számát. Ennek felismerése tette egyértelművé: amennyiben a hazai népességfogyás problémáját a vándorlás felhasználásával kíséreljük „megoldani”, akkor ezzel a Kárpát-medencei magyar nyelvközséghez tartozók létszámának rohamos csökkenését idézzük elő (1990 után az áttelepülők száma több mint kétszerese annak, mint ahányan az azt megelőző negyvenöt évben Magyarországra vándoroltak). Annak érdekében, hogy a Kárpát-medence országaiban élő magyarok száma a továbbiakban drasztikusan ne csökkenhessen, a magyarországi és a szomszédos országokban élő magyarok népesedési folyamatait egy egységnek kell tekintenünk, s a gyakorlati intézkedéseket ennek alárendelve kell meghatározni.

Feltételezhető, hogy a hazai családtámogatási rendszer átalakításának köszönhető, hogy a termékenységi ráta az elmúlt években emelkedett hazánkban. Annak következtében azonban, hogy a szülőképes női korosztályba tartozók száma jelentős mértékben csökken, az újszülöttek száma alig változott. 2019-ben 89 193 fővel gyarapodtunk, 714 fővel kevesebbel, mint 2018-ban. Az elhunytak száma 129 603 fő volt, 1442 fővel alacsonyabb, mint 2018-ban. 2019-ben tehát az ország lakossága 40 410 fővel lett kevesebb. S mivel vándorlási nyereség nem pótolja a halálozás és az élve születés különbözetét, így a termékenységi ráta emelkedése ellenére a hazai népesség létszáma fogy.

ÖSSZEGZÉS

1918 után a nemzetközi vándorlás magyar népességpótlásban játszott járulékos szerepe átalakult, s ezzel felgyorsult az a napjainkban is tartó folyamat, amelyet a magyarok anyaországba tömörülése, létszámának fogyása, korstruktúrájának előregedése jellemez. A tendencia egyértelmű. *A környező országokban élő magyarok létszámának csökkenése a magyarországihoz hasonlóan folyamatos.* 1910-ben az elcsatolt területeken élő magyarok száma 3 221 000 volt. Az új államalakulatok létrejöttétől napjainkig ez a létszám 1 288 080 fővel lett kevesebb. Azaz száz év alatt 40,6%-os volt a népességsökkenés. A szomszédos

országokban élő magyarok létszámának drasztikus csökkenését tudjuk, de nem ismerjük azt, hogy ebben milyen szerepe van a termékenységszűkülésnek, a Magyarországra vagy egy harmadik országba történt vándorlásnak, illetve az asszimilációnak.

A jövő, a legújabb népesség-előszámítás eredményeit figyelembe véve nem igazán biztató (Péti et al., 2020). Negyven év múlva a legoptimálisabb forgatókönyv megvalósulása esetén a Kárpát-medencei magyarság maximális létszáma 10 021 000 fő lesz. Abban az esetben azonban, ha a népességszám nem az előre becslés *magas*, hanem az *alacsony* változata szerint alakul, akkor már csak 7 741 000 magát magyarnak valló személy fog élni a Kárpát-medencében. Vagyis 10 021 000 és 7 741 000 fő között lehet az a népességszám, amely az alábbi táblázat szerint öt országban együttesen fogja jelenteni a magyar nyelvközösséget.

A magyar népesség várható száma 2051-ben

Szlovákia		Kárpátalja		Románia		Szerbia		Magyarország	
maxi- mum	mini- mum	maxi- mum	mini- mum	maxi- mum	mini- mum	maxi- mum	mini- mum	maxi- mum	mini- mum
370 ezer	320 ezer	94 ezer	71 ezer	900 ezer	640 ezer	157 ezer	110 ezer	8,5 millió	6,6 millió

A rendelkezésre álló adatok szerint jelenleg Szlovákiában (2018-ban) megközelítőleg 451 900, Kárpátalján (2011-ben) 163 000, Romániában (2011-ben) 1 237 746, Szerbiában (2011-ben) 236 206 és végül Magyarországon (2021-ben) 9 730 000 fő magyar él. Vagyis a Kárpát-medence fenti öt országában élő magyarok száma 11 818 852. Negyven év elteltével az előreszámítás magas változata szerint összesen 15,2%-kal (1 797 852 fő), az alacsony változat szerint pedig 34,5%-kal (4 077 852 fő) kevesebb magyar fog élni. Bármelyik változat valósul meg, következményei katasztrofális lesznek.

A vándorlási egyenleg, mint az közismert, csökkenti vagy növeli a magyar nyelvközösséghez tartozók számát. Hatása azonban nem egyszeri, mert a bevándorlók utódaikkal, a kivándorlók pedig utódaik hiányával nemcsak az adott időszak demográfiai folyamataira hatnak, hanem tovagyűrűző hatásuk a későbbiekben is kimutatható. A magyarok vándorlása szempontjából nem mellékes, hogy az elvándorlók Magyarországon vagy egy harmadik országban kívánnak-e új életet kezdeni. Amennyiben az úti cél Magyarország, akkor ez rövid távon nem csökkenti a Kárpát-medencei magyarok számát. Közvetett módon azonban igen, mert a kisebbségben élő magyarok egy részének áttelepedése – miközben *mérsékli a Magyarországon élők létszámának csökkenését*, és ideig-óráig elodázza az

előregedésből származó gazdasági, szociális problémák megoldását – a maguk mögött hagyott hiánnyal *felgyorsítja és visszafordíthatatlanná teszi a Kárpát-medencei magyar nyelvközség lélekszámának csökkenését.*

Nem feledkezhetünk meg tehát arról, hogy a magyarországi és a szomszédos országokban élő magyarok létszámának, korstruktúrájának alakulása csak látszólag független egymástól, feltételezik egymást, kölcsönhatásukban pedig felerősítik és kiteljesítik azokat a demográfiai eseményeket, amelyek a Kárpát-medencei magyar népességfejlődés 1918 utáni korszakával kezdődtek. Tudomásul kell venni, hogy *mindaz, ami a népesedési folyamatok területén Magyarországon zajlik, csak része a magyar nyelvközség népesedési folyamatainak, de nem azonos azzal.* A legutolsó népszámlálás adatai szerint a Kárpát-medencei magyar nyelvközséghez tartozók száma 10 403 547 volt, melyből 8 314 029-en Magyarországon, 2 089 518-an pedig a szomszédos országokban éltek. (A 2011-es népszámlálás alkalmából 1 038 724 fő az anyanyelvre vonatkozó kérdésére nem válaszolt!) Amennyiben az eddigi gyakorlaton nem változtatunk, akkor – az összes negatív következményével együtt – tovább haladunk az I. világháború után megkezdett úton. Ezért, amíg a Kárpát-medencei magyar népességfejlődés érdekeit is figyelembe vevő magyarországi népesedéspolitika körvonalai nem rajzolódnak ki, nem lehet más célunk, mint hogy (1) minden újszülött egészségesen és megfelelő ismeretekkel felvértezve kezdje felnőtt életét, hogy (2) az idő előtti halálozás okainak felszámolásával a népességfogyás ütemét, illetve hogy (3) a szomszédos országokból kiáramló magyarok számát mérsékeljük.

A várt elmozdulásban igen fontos szerepe van annak, hogy a szomszédos országokban élő magyarok Magyarországra vándorlását mérsékeljük. Ezért a saját „forrás” elapasztása helyett olyan feltételt kell teremteni, amely ösztönzi a szomszédos országokban élő magyarok helyben maradását, és elősegíti, hogy a történelmi Magyarország nem magyar népeinek utódai közül mind többen Magyarország állampolgárai legyenek. Mindez nincs ellentmondásban azzal, hogy mint egykoron, úgy a távoli kultúrkörből is ne érkezzenek hozzánk bevándorlók. Közös érdekünk, hogy megteremtődjenek azok a feltételek, hogy hazánk ismét vonzást jelentsen mindazok számára, akiknek a karrierje, mint Ganz Ábrahámnak vagy Mechwart Andrásnak, a mi feltételeink között vált, válhatott teljessé. Bármennyire is illúziónak tűnik, de vissza kell térnünk a magyar népességfejlődés I. világháborút megelőző „gyakorlatához”, ahhoz, amikor a hazai természetes szaporodást az itt élő nem magyar népek és a hozzánk érkező magyarrá vált idegeneknek és utódaiknak természetes szaporodása egészítette ki. Elő kell tehát segíteni a hazai és a szomszédos országokban élő magyarok elvándorlásának mérséklését, és magunk mögött kell hagynunk azt a bevándorlásellenes politikát, amely 2014–2015 óta jellemez bennünket, s ki kell alakítani azokat a feltételeket, amelyek, mint egykoron, a törvényeink alapján befogadott idegenek magyarrá válását biztosítják.

IRODALOM

- Dányi D. – Dávid Z. (szerk.) (1960): *Az első magyarországi népszámlálás (1784–1787)*. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára–Művelődési Minisztérium levéltári osztálya
- Hablicsek L. (1996): Népeségelőreszámítások, demográfiai előrebecslések. In: Klinger A. (főszerk.): *Demográfia*. Budapest: KSH, 375–410.
- Hóman B. – Szekfű Gy. (1935): *Magyar történet. I.* Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda
- Kepecs J. (szerk.) (1993): *A zsidó népesség száma településenként (1840–1941)*. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal
- Kocsis K. (1996): Az etnikai térszerkezet változásai a Kárpát-medencében (896–1920). In: Frisnyák S. (szerk.): *A Kárpát-medence történeti földrajza*. Nyíregyháza: Bessenyei György Tanárképző Főiskola
- Magyar Statisztikai Közlemények, 1932. évfolyam
- Makkai L. (1989): *Magyar–román közös múlt*. Budapest: Héttorony Kiadó
- Péti M. – Pakot L. – Megyesi Z. et al. (2020): A Kárpát-medencei magyarság népesség-előreszámítása, 2011–2051. *Demográfia*, 63, 4,
- Tóth P. P. (2018): *A Kárpát-medencei magyar népességfejlődés*. h. n.: GlobeEdit Kiadó
- URL1: 125/1993. (IX. 22.) Korm. rendelet a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. törvény végrehajtásáról <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300125.kor>
- URL2: <https://korkep.sk/cikkek/mindennapjaink/2017/05/09/semjen-a-hataron-tuli-magyarsag-tamogatasi-rendszere-minden-elemben-mukodik/>
- URL3: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0032.html
- URL4: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0031.html